

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทยนั้น ได้เคยมีผู้ศึกษาวิเคราะห์ โดยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์แบบต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างและทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรต แต่การศึกษาเหล่านี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์รูปประโยคคำถามทางวากยสัมพันธ์ อาจกล่าวได้ว่า ยังไม่มีผู้ใดศึกษาคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในด้านอรรถศาสตร์อย่างจริงจังเลย¹ ผู้วิจัย สังเกตว่ารูปประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ ซึ่งต่างกันที่คำลงท้ายแสดงคำถามนั้น ใช้ สื่อนำในสถานการณ์ต่างกันและมีความหมายต่างกันด้วย เช่น

- ซื้อหนังสือเล่มนั้นไหม
- ซื้อหนังสือเล่มนั้นหรือ

ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธทั้ง 2 ประโยคนี้มีโครงสร้างเหมือนกัน ต่างที่คำลงท้าย แสดงคำถาม ไหม และ หรือ เท่านั้น แต่ประโยคทั้งสองต่างกันในหน้าที่ในการสื่อสาร

¹สืบบทความเรื่อง "ผู้พูดกับประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ" เขียนโดย ดร. ปราณี กุลละวณิชย์ ในวารสารอักษรศาสตร์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม 2523 และบทความเรื่อง "Presuppositions in Thai Yes/No Questions" โดย สิริณี สันตะบุตร ใน Working Papers in Linguistics, University of Hawaii, Vol. 12 No. 2 : May-August 1980 เป็นบทความที่ชี้แจงคิดทาง อรรถศาสตร์ เพื่อจะได้มีการวิเคราะห์อย่างละเอียดและจริงจังต่อไป

และในด้านความหมายด้วย กล่าวคือประโยคแรกเป็นการถามที่มีความหมายเชิงขุ่น ในขณะที่ ประโยคที่สอง เป็นการถามที่แสดงความประหลาดใจของผู้พบเห็นผู้ฟังที่ท่าจะซื้อ หนังสือเล่มนั้น

ประโยค

- ไปทานข้าวเที่ยงด้วยกันไหม

เป็นคำถามซึ่งแสดงการเชิญชวนของผู้พูดต่อผู้ฟัง

แต่ประโยค

- ไปทานข้าวเที่ยงด้วยกันใช่ไหม

เป็นคำถามซึ่งผู้พูดถามย้ำเพื่อความแน่ใจ โดยมีการตกลงนัดหมายกันก่อนแล้ว และต้องการ คำตอบยืนยันอีกครั้ง

การที่ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่ลงท้ายด้วยคำแสดงคำถามต่างกัน แสดง ความรู้สึกหรือความต้องการของผู้พูดต่างกันนั้น อาจสังเกตได้ว่ามิใช่เป็นเรื่องที่ผู้พูดเป็นฝ่าย ทราบความรู้สึกหรือความต้องการเพียงฝ่ายเดียว ผู้ฟังย่อมต้องทราบความรู้สึกหรือความ ต้องการนั้นด้วย นั่นคืออาจกล่าวได้ว่าความหมายของประโยคคำถามในแง่ของการสื่อความ รู้สึกนึกคิดของผู้พูดนั้น เป็นที่รับรู้ทั้งฝ่ายผู้พูดและฝ่ายผู้ฟัง ด้วยเหตุนี้การเลือกใช้คำถาม จึงเป็นความจำเป็นที่ผู้พูดจะต้องทำได้ถูกต้อง มิฉะนั้นก็ไม่สามารถสื่อสารสิ่งที่ตนต้องการได้ เช่น

- ก. คุณพ่อจะให้หนูไปเช่าใหญ่ไหมคะ
- ข. คุณพ่อจะให้หนูไปเช่าใหญ่ใช่ไหมคะ

กรณี ก. ผู้พูดอยากไปเช่าใหญ่ แต่เกรงจะไม่ได้รับอนุญาตจากบิดา อาจเนื่องจาก ระยะทางไกล และกินเวลาหลายวัน

กรณี ข. ผู้พูดมั่นใจว่าต้องได้รับอนุญาต อาจเนื่องจากไปกับครอบครัวที่คุ้นเคยกันดี
ไว้วางใจได้ แต่หากเปลี่ยนประโยค ข. ไปใช้ในกรณี ก. ผู้พูดมีโอกาที่จะไม่ได้รับอนุญาต
ให้ไปเลย เพราะบิดาซึ่งสั่งเลไม่ยอมยกให้ไปอยู่แล้ว เกิดโทษเพราะคำถามนั้นได้

ดังนั้น การใช้ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ ผู้พูดจะต้องระวังในการใช้ให้
เหมาะสมกับความหมายที่ต้องการ หากเลือกผิดก็ไม่สามารถสื่อความคิดและความหมายที่
ต้องการสื่อสารได้ จะทำให้ผู้ฟังรับความหมายที่ผิดไปจากวัตถุประสงค์ของผู้พูดด้วย เหตุนี้
ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธทางด้านความหมายและการสื่อความรู้สึกนึกคิด
ของผู้พูด ซึ่งจะศึกษาตามวิธีการของ จอห์น อาร์ เซอล¹

อนึ่ง ผู้วิจัยได้สังเกตว่า คำถามนั้นอาจแสดงได้โดยรูปประโยคคำถามหรือไม่ก็ได้
เช่น คำถามที่มีรูปประโยคเป็นคำถาม :

- จะกลับบ้านแล้วหรือ ยังไม่ถึงเวลาเลิกงานนะ

และคำถามที่ไม่มีรูปประโยคเป็นคำถาม :

- เพิ่ง 3 โมงจะกลับแล้ว?

ถึงแม้มีรูปประโยคต่างกัน แต่ก็สื่อความหมายเป็นการถามคำถามอย่างชัดเจน ประโยคที่ 2
ซึ่งไม่ได้มีรูปเป็นประโยคคำถาม แต่ก็ใช้ถามคำถามได้เช่นเดียวกับประโยคแรก ซึ่งมีรูปเป็น
ประโยคคำถาม

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเพื่อหาเกณฑ์กำหนดของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ
ในภาษาไทยทั้งหมดเสียก่อน หลังจากนั้นจะศึกษาเฉพาะคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่มีรูปประโยค

¹John R. Searle, Speech Acts : An Essay in the Philosophy of Language, (London : Cambridge University Press, 1969), Chapter 2-3.

ที่ลงท้ายด้วย ไหม หรือ เปล่า หรือ ยัง หรือ ใช่ไหม ไม่ใช่หรือ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังกล่าวเท่านั้น

1.2 ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาริธีเกณฑ์กำหนดของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย โดยใช้การวิเคราะห์เชิงอรรถคำสัตรี
2. เพื่อศึกษาว่าคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ เฉพาะชนิดที่มีรูปประโยคเป็นคำถามแตกต่างกันอย่างไร มีอะไรเป็นตัวการทำให้ต่าง
3. เพื่อจำแนกและจัดกลุ่มคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ เฉพาะที่มีรูปประโยคคำถาม

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ว่า จะวิจัยคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

1. เป็นคำถามตามคำจำกัดความที่ระบุไว้ในข้อ 3.21
2. มีรูปประโยคคำถามชนิดที่มีคำหรือกลุ่มคำลงท้ายแสดงคำถาม ได้แก่ หรือเปล่า หรือ ยัง ไหม ใช่ไหม ไม่ใช่หรือ หรือ จะไม่วิจัยคำถามที่ไม่มีคำหรือกลุ่มคำเหล่านี้ หรือคำถามที่มีรูปเป็นประโยคบอกเล่า
3. เป็นประโยคคำถามในภาษาไทยกรุงเทพฯ
4. เป็นการวิจัยในแง่ของผู้พูดเท่านั้น ไม่นำผู้ฟังด้วยเข้ามาเกี่ยวข้อง

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับ

การวิจัยเรื่องคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย จะยังประโยชน์ต่าง ๆ ได้ ดังนี้คือ

1. ช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางอรรถศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้เห็นคำถามในแง่ที่ต่างไปจากการวิเคราะห์รูปประโยค โดยใช้ไวยากรณ์โครงสร้างและไวยากรณ์ปริวรรตที่ได้มีผู้วิจัยไว้บ้างแล้ว
2. ช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงความหมายที่แตกต่างกันของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ ที่มีรูปประโยคเป็นคำถามแบบต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการเลือกใช้ให้ถูกต้องตามความหมาย และเหมาะสมกับโอกาส
3. จะเป็นแนวทางให้ผู้สนใจภาษาคำสตรได้ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องอื่น ๆ โดยใช้วิธีการทางอรรถศาสตร์ต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นคว้าและวิจัยตามขั้นตอนดังนี้คือ

1. สืบเสาะเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
2. เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากภาษาที่ผู้วิจัยใช้พูด นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลจากหนังสือประเภทต่าง ๆ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ
3. นำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์และสรุปผล
4. ทดสอบผลการวิเคราะห์ว่าถูกต้องยอมรับหรือไม่ตามความคิดของผู้พูดภาษาไทย โดยการสอบถามจากผู้พูดภาษานั้น
- 5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1.6 ความหมายของคำศัพท์เฉพาะในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1. วลีปฏิบัติ (speech act) คือหน่วยที่เป็นหลักหรือเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งออกมาในรูปของคำหรือประโยค หน่วยสื่อสารเหล่านี้มีหน้าที่หรือความหมาย และจะไม่เกิดถ้าไม่มีความตั้งใจของผู้พูดในทางใดทางหนึ่ง (ดูความหมายละเอียดใน 2.2 ประโยคคำถามที่ศึกษาทางอรรถศาสตร์)

2. คำถาม (Question) คือหน่วยสื่อสารชนิดหนึ่ง มีหน้าที่ในการถามคำถาม โดยผู้ถามมีความตั้งใจและความต้องการที่จะได้รับคำตอบจริง ๆ หน่วยสื่อสารชนิดนี้อาจแสดงได้ในรูปประโยคคำถาม หรือประโยคที่ไม่ใช่รูปประโยคคำถามก็ได้

3. ประโยคคำถาม (Interrogative Sentence) คือรูปประโยคแบบหนึ่งของหน่วยสื่อสารคำถาม ประโยคคำถามอาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ ประโยคคำถามที่มีคำแสดงคำถามอยู่ในประโยค เช่น - ใครมา และประโยคคำถามที่มีคำลงท้ายแสดงคำถามอยู่ท้ายประโยค เช่น - เขาจะมาหรือ

4. ข้อมูลหรือข้อเท็จจริง คือเรื่องราวที่ผู้พูดได้รับมาจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม เช่น ได้มาโดยตรงคือ ได้พบ ได้เห็น หรือได้ประสบด้วยตนเอง ส่วนได้มาโดยทางอ้อมคือ การได้รับการบอกเล่าจากผู้อื่น หรือได้รับมาจากเครื่องมือสื่อข่าวสารต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวเป็นพื้นฐานให้ตั้งคำถามได้ ข้อมูลอาจแบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ ข้อมูลใหม่ ได้แก่ ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ผู้พูดได้รับมาใหม่ หลังสุด และข้อมูลเก่าหรือในวิทยานิพนธ์นี้ใช้ว่าความเชื่อดั้งเดิม ได้แก่ ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้รับมาก่อนหน้านานแล้ว ซึ่งผู้พูดมีความเชื่อถือว่าถูกต้อง

5. เกณฑ์กำหนด ในที่นี้คือข้อแม้ที่ทำให้เกิดคำถามประเภทต่าง ๆ

6. ความมุ่งหวังหรือความปรารถนาในลักษณะคำตอบที่จะได้รับจากผู้ฟัง' คือความต้องการของผู้พูดที่จะได้รับคำตอบที่ตนต้องการจากผู้ฟัง คำตอบที่ผู้พูดต้องการอาจเป็นคำตอบรับหรือคำตอบปฏิเสธก็ได้

7. การคาดคะเนคำตอบ คือการที่ผู้พูดแสดงออกให้ผู้ฟังทราบว่าตนเองมีข้อมูลในเรื่องที่ถามและคำตอบมากพอที่จะคาดคะเนคำตอบที่จะได้รับจากผู้ฟังว่าจะ เป็นคำตอบรับหรือคำตอบปฏิเสธ

1.7 เครื่องหมายที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

- ✓ แสดงว่ารูปประโยคคำถามชนิดนั้นมีลักษณะของ เกณฑ์กำหนดนั้นในทุกประโยค
- ✗ แสดงว่ารูปประโยคคำถามชนิดนั้นไม่มีลักษณะของ เกณฑ์กำหนดนั้น
- ± แสดงว่ารูปประโยคคำถามชนิดนั้นอาจมีลักษณะของ เกณฑ์กำหนดนั้นในบางประโยค

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย